

Karel Hynek Mácha
Valdek

(Zlomek románu „Kať; s textem změněným vytištěn ve vyd.
1862.)

Znění tohoto textu vychází z díla Romány a povídky tak, jak bylo vydáno v nakladatelství Laichter v roce 1906 (MÁCHA, Karel Hynek. *Romány a povídky*. K vydání upravil Jaroslav Vlček. Praha: Laichter; 1906. 277 s. Spisy Karla Hynka Máchy, sv. 1.).

Další elektronické texty naleznete online na www stránkách Městské knihovny v Praze: <http://www.e-knihovna.cz>.

Verze 1.0 z 1. 10. 2010

Co to tamhle – prosíme tě,
pastýři! pověz,
co to tamhle se vypíná,
za zbořenou věž?
Okolo ní zřícenina
kamení seje,
a z jejího klína vrchol
borový chvěje.
Šnaidr.

Pod Karlovým Tejnem v hustém lese přivítala hlasně kukačka slavné jarní jitro; vesele zněl ranní zpěv kosů a drozdů tmavými lesy, z nichžto jako i z rychlotoké Berounky ranní vystupovala pára; hlasně kvákali havrani, nad černými se vznášejíce lesy, když dva pocestní po skalnatém břehu Berounky blíže Karlového Tejna ku Berounu se ubírali.

Jeden z nich již velmi sestaralý, krátké zvířecí spodky máje a zelenou kazajku, klobouk široký v učerněný obličej vtisknutý, táhl za sebou nemalý trakař, na němžto, jsa uhlíř zavaldecký, do Prahy každoměsíčně uhlí dovážel, za stržené peníze opět rozličné potřeby domů přivážíje, což i tenkrát učinil, a teď právě domů, to jest do své chalupy v hlubokém lese za Valdekem se navracel.

Druhý byl hutník z Komárova, as padesátiletý, černě zarostlý vysoký muž. Kazajku svléknutou měl hozenou přes ramena a rukávy od košile až po ramena vyhrnuté, takže sílu jeho žilnatých rukou lehce bylo poznati. Čas po čase za řeči s svým spolucestujícím srážel svou holí kamení dolů s břehu do řeky.

Právě přicházeli k místu, kde se vrchy, obkličující Karlův Tejn, dělí, takže nejvyšší věž jeho jest k dohlédnutí, když nádenník z Komárovských hutí takto počal: „Slyš, uhlíři, poohlédni se na Karlův Tejn; jak ta věž divně mezi tou ranní parou vůkolních lesů vyhlíží, jak by tam v povětří vystavená byla.“

„Máš pravdu, Josko,“ odvěce uhlíř; „ale musí to být nesmírná výška, ty vrchy kolem jsou tak vysoké a ta věž je přece převyšuje.“

Zdaž asi náš král teď jest bytem na Karlovém Tejně?”

Hutník: „Tuším, že sotva; ty časy zašly, kde jeho slavný otec na svém Tejně více než kde [jinde] přebýval. Nynější král má v Praze co dělati, by tam pokoj mezi měšťany udržel; neb jsou s ním velmi nespokojeni.“

Uhlíř: „A co opět proti svému králi mají? – Každé chvíle jim něco není vhod. To král ne aby při nich králem, ale služebníkem byl a vše jim po vůli činil.“

Hutník: „Tomu ty čerta rozumíš! – Železo jest tvrdý kov, ale náš král jest ještě o mnoho, tvrdší. U něj není hlava více než co vrbový peň.“

Dnes ji ještě máš, a zejtra bez vší příčiny jsi na poručení královo o hlavu kratší. Tak se to teď děje v Praze. – Není tomu ještě deseti let zouplna, co nechal Jana Nepomuckého v noci s mostu hoditi. – A proč? – Že svou povinnost konal! Že mu nechtěl vyzradit zповěď královny! Pak Němcům více přeje než Čechům, proto také na něho velmi laskavi nejsou Pražané; není na tom dosti, že nevinné hubí: vinni co jsou, ti zajisté zůstávají bez trestu. Loupežníků máš po zemi, jak by je našil. I páni i rytíři nestydějí se za takové řemeslo. Tu máš ku příkladu vašeho Valdeckého.“

Uhlíř: „To máš pravdu, Josko. Tenť leží ve dne v noci v lese, kdy jen jakého kupce očekává, navzdor pláči a prosbám své dcery; ta jen ještě časem že některému, jenž v klepetách starého Valdeckého uvízne, opět z nich vypomůže. A ještě o trestě od strany krále, ač dosti často na Žebráce bývá, ani zmínka se neučinila.“

Hutník: „Tu to vidíš. – Jen jednou vím, že král jednoho z těch pánů potrestal. Byltě to Markvart z Vartemberka. Ten bydlel na Žlebích a odtud veliké a velmi často činil kupcům pražským škody, kteří tak dlouho krále o pomoc a aby tomu přítrž učinil, žádali, až se král posléz rozhněval a tam Jana Paběnického, pak Koloveckého z Břízy a Janka z Šanova poslal, by mu to zapověděli. Těm dal odpověď, že chce s králem o tom ústně promluvit; po jejich pak odchodu tropil to hůře než dřív. Tu král nevěděl jiné pomoci, než že proti němu poslal Jiříka Mutinu z Skalky a Matěje Dobrovodského.“

Já byl tenkrát bez služby, i přijmul jsem pod nimi službu a táhli jsme proti Žlebům, které jsme dobyli a rozbořili, mimo to jsme ještě Rohožec a Zbiroh vzali; načež jsme přišli k rozpuštění, a já tady v Komárovských hutích chalupu koupil a službu dostal. To máš teď as osm let.“

Uhlíř: „Jakpak ale přišlo, že teď zas jsou měšťané s králem nespokojeni?“

Hutník: „Jak jsem ti již povídal, přeje král více Němcům nežli Čechům, z čehož se Čechové nemálo horšejí. I scházeli se Čechové a radili se, jak by mohli ty Němce svrhnouti, ježto král konšelami nadělal. To se král dozvěděl, dal nějakého Jana příjmím Hejtmánka od Bílého nedvěda, pak nějakého Jiříka od Zlaté husy vzíti a stínati, taktéž purkmistr Pražský brzo nato byl sřat. Tak měšťany proti sobě popudil. Však i u pánů jinač nebylo. Těm také kde mohl škodil, pak od hry ke hře, od kratochvíle ke kratochvíli se potácel, o zem se ani za mák nestaraje. Tu si páni někteří položili sjezd v Králové Hradci, chtějí krále za to žádati, by se země více ujímal; král pak dozvěděl se o tom sněmu, dal Hrozka na Čbáně a Jiroše na Hradišti skrze to sněmování vzíti a stínati. Tak zas i pány sobě učinil nepřátely; a by své ukrutnosti korunu konečně na hlavu postavil, dal druhého kněze bez příčiny do Vltavy hoditi. Tu i páni i měšťané proti němu se zvedli, on pak z Prahy ušel na nový hrad, jež si dal za Vyšehradem postaviti, a teď buď tam, buď na Žebráce přebývá; měšťané pak hledějí jej kde můžou v svou moc dostat, pak by se mu zajisté šeredně odsloužili. Tak to teď v Praze vyhlíží.“

Uhlíř: „A když jsme tam včera byli, zdálo se všecko tiché být.“

Hutník: „O to ty se nestarej; – to víš, před největší bouří bývá vždycky nejvíc ticho, ani větřík nevěje. To máš v Praze; na venku to líp nevyhlíží. Páni vědouce, že král žádné moci nemá jich potrestati, loupí a chytají bohatější pocestné kde můžou, a přitom ještě také králi na službu pasou.“